

Hoofdstuk 8

Nationaliteit

Myria presenteert de beschikbare cijfers over de verschillende manieren om de Belgische nationaliteit te verwerven, en wijdt zijn analyse aan de moeilijkheden om ze te bekomen.

1. CIJFERS

1.1. | Gegevensbronnen en manieren van nationaliteitswijziging

De nationaliteit is een cruciaal demografisch kenmerk voor de studie van de vreemde bevolking en de bevolking van vreemde origine. In hoofdstuk 2 werd namelijk aangetoond dat de bevolking van vreemde origine sneller stijgt dan de bevolking met een vreemde nationaliteit. Dit kan voornamelijk worden verklaard door de verkrijgingen van de Belgische nationaliteit door buitenlandse staatsburgers.

Kader 30.

Gegevensbronnen over de nationaliteitswijzigingen in België

De gegevens over de nationaliteitswijzigingen zijn afkomstig van de diensten van het Rijksregister (RR) en van de Naturalisatiecommissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en zijn beschikbaar bij verscheidene instanties. De cijfers worden meer bepaald openbaar gemaakt door Statistics Belgium en via parlementaire vragen.

- Aan de hand van de gegevens van **Statistics Belgium**, kunnen de nationaliteitswijzigingen worden bestudeerd op basis van de vorige nationaliteit, het geslacht, het geboorteland en de verblijfplaats. De gegevens gaan vrij ver terug in de tijd zodat de tendensen over meerdere decennia kunnen worden bestudeerd.
- De **Kamer van Volksvertegenwoordigers** publiceert de cijfers over de nationaliteitswijzigingen per procedure. Het betreffen de cijfers die worden meegedeeld door de minister van Justitie als antwoord op parlementaire vragen. Doorgaans wordt informatie gegeven over de verschillende manieren van nationaliteitswijziging, met name via toekenning en via verkrijging.

De Belgische nationaliteit kan via twee verschillende mechanismen worden verworven: via **toekenning** of via **verkrijging**. De toekenning van de Belgische nationaliteit is het resultaat van een nagenoeg automatische procedure en betreft voornamelijk minderjarigen. De verkrijging heeft daarentegen veeleer te maken met een actieve daad van de persoon die de nationaliteit wil verwerven en heeft betrekking op meerderjarige personen.

Het Wetboek van de Belgische Nationaliteit (WBN) bepaalt vier **manieren van toekenning**: afstamming, adoptie, geboorte in België en het gezamenlijk gevolg van een akte van verkrijging. Die laatste term betekent dat de vader of de moeder door Belg te worden deze nationaliteit ook doorgeeft aan het minderjarige kind over wie hij of zij gezag uitoefent. Wat de **manieren van verkrijging** van de Belgische nationaliteit betreft, heeft de wet van 4 december 2012 (in werking getreden op 1 januari 2013) het WBN grondig gewijzigd. Vóór 1 januari 2013 kon de wil om Belg te worden tot uiting worden gebracht door middel van een nationaliteitsverklaring, een nationaliteitskeuze, een nationaliteitskeuze na een huwelijk met een Belgische onderdaan of een naturalisatie. Sindsdien is de verkrijging enkel nog mogelijk via de procedures van nationaliteitsverklaring en van naturalisatie. De aanvragen die vóór die datum werden ingediend, zullen echter wel nog volgens de oude procedures worden behandeld. Er zouden dus nog statistieken volgens al de verschillende procedures beschikbaar moeten zijn zolang niet alle vóór de hervorming ingediende dossiers zijn behandeld. In de loop van 2015 werd 37% van alle nationaliteitswijzigingen gerealiseerd op basis van in 2013 afgeschafte procedures. Zo werden nog 4.802 naturalisaties toegekend in toepassing van de oude wet, en slechts 12 in toepassing van de nieuwe wet.

Tot slot dient te worden opgemerkt dat het ook mogelijk is om Belg te worden door herkrijging of door een beroep te doen op andere procedures, maar het gaat hier slechts om enkele honderden gevallen per jaar⁴¹².

⁴¹² Met uitzondering van de periode 2000-2001, toen de verwerving van de Belgische nationaliteit door herkrijging of voor enkele speciale gevallen respectievelijk iets meer dan 3.800 en 1.700 gevallen betrof.

1.2. | Nationaliteitswijzigingen voor vreemdelingen in 2016: op welke cijfers zich baseren?

De meest recente cijfers worden in de regel bekendgemaakt aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers **als antwoord op parlementaire vragen**. De gegevens die door Statistics Belgium worden aangeleverd, zijn daarentegen pas beschikbaar na ongeveer 18 maanden. De parlementaire vragen worden aan de bevoegde diensten bezorgd, namelijk de Naturalisatiecommissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers voor wat betreft de naturalisaties en het Rijksregister (dat onder de Algemene Directie Instellingen en Bevolking van de FOD Binnenlandse Zaken valt) voor de andere manieren om de Belgische nationaliteit te verwerven.

In het verleden lagen de gegevens die aan de Kamer werden gegeven systematisch ongeveer 20% hoger dan de cijfers die door Statistics Belgium werden gepubliceerd. Het grootste verschil had te maken met het feit dat de diensten van het Rijksregister een groot aantal nationaliteitstoekenningen op grond van de nationaliteit van de vader of de moeder meerekenden (artikel 8 van het WBN). Begin 2016 lagen de gepubliceerde gegevens⁴¹³ echter vrij dicht in de buurt van de cijfers die door Statistics Belgium (tabel 29) werden aangeleverd, in het bijzonder het aantal nationaliteitswijzigingen op grond van artikel 8. Bij wijze van voorbeeld, het aantal toekenningen van de Belgische nationaliteit aan als vreemdeling geboren kinderen op grond van die wettelijke bepaling bedroeg zowel in 2015 als in 2014 ongeveer 850. Die cijfers lijken veel coherenter.

Voor het jaar 2016 daarentegen bevatten de statistieken afkomstig van het RR die als antwoord op parlementaire vragen werden bekendgemaakt⁴¹⁴ opnieuw een groot aantal nationaliteitstoekenningen op grond van de nationaliteit van de vader of de moeder (10.239), wat gezien de cijfers van de voorgaande jaren veel te hoog lijkt. Op basis van het antwoord op een parlementaire vraag daarover kunnen wij het totale aantal nationaliteitswijzigingen niet nauwkeurig

berekenen⁴¹⁵.

Volgens de cijfers die in de pers werden genoemd, zijn er **27.727 vreemdelingen Belg geworden in de loop van 2016**,⁴¹⁶ met andere woorden een stijging van 6% in vergelijking met 2015. In de afgelopen jaren schommelde het aantal nationaliteitswijzigingen (tussen 18.000 en 38.000 nationaliteitswijzigingen per jaar), waardoor er geen duidelijke trend kan worden vastgesteld. Ondanks de toename in 2015 en 2016 wordt verwacht dat dit cijfer de komende jaren opnieuw zal dalen. Zonder twijfel zal de hervorming van 2012 immers een effect hebben op die statistieken. Echter, eenmaal de achterstand van de dossiers die nog onder de oude wet werden ingediend zal zijn weggewerkt, is het heel waarschijnlijk dat er een aanzienlijke daling zal optreden van het jaarlijkse aantal nieuwe Belgen vanwege de strengere voorwaarden die in het WBN werden opgenomen.

Vanwege de verschillende redenen die hierboven werden aangehaald, kunnen wij de nationaliteitswijzigingen die in 2016 werden gerealiseerd niet nauwkeurig in detail weergeven. Zodra er duidelijkere statistieken beschikbaar zijn, zullen wij een aanvulling op dit jaarverslag op de website van Myria publiceren.

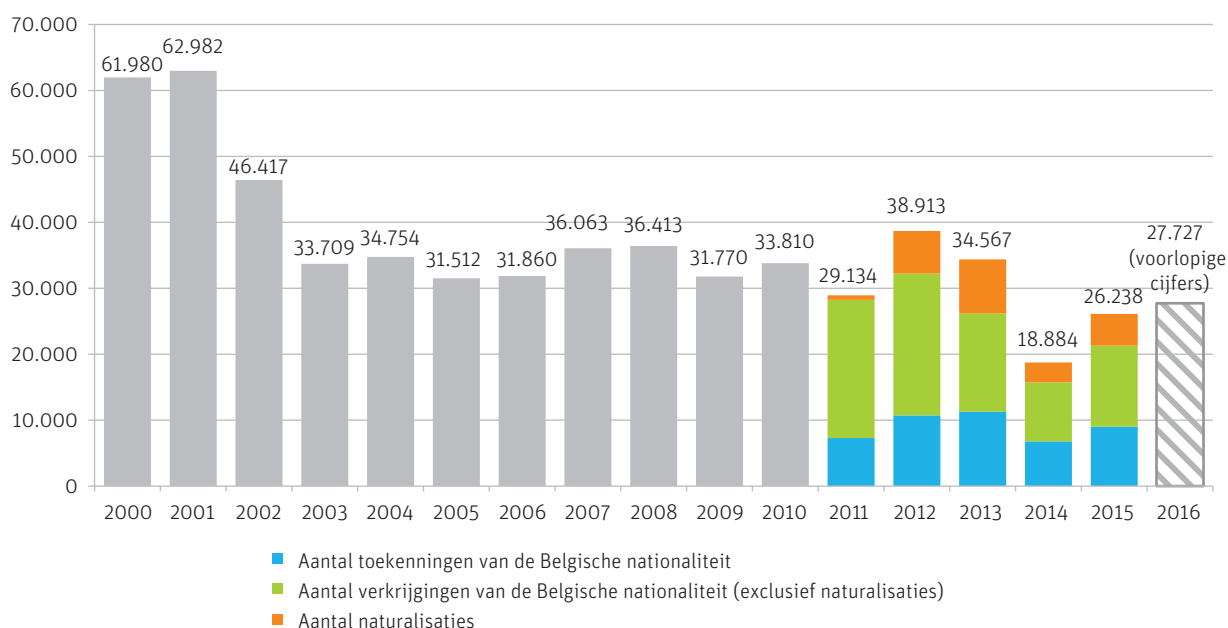
413 Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Bulletins van schriftelijke vragen en antwoorden*, vraag nr. 0431.

414 Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Bulletins van schriftelijke vragen en antwoorden*, vraag nr. 1638.

415 Een meer recente parlementaire vraag wees eveneens op dit probleem met de coherentie in de evolutie van die cijfers (Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Bulletins van schriftelijke vragen en antwoorden*, vraag nr. 1790, maar het antwoord op die vraag was nog niet beschikbaar op het ogenblik van de redactie van dit jaarverslag).

416 Die informatie werd meer bepaald meegedeeld in La Libre op 10 februari 2017 (www.lalibre.be/actu/belgique/2-117-nouveaux-belges-en-2016-589d5886cd703b9815213021), maar eveneens in een parlementaire vraag op 23 maart 2017 (Kamer van Volksvertegenwoordigers, *Bulletins van schriftelijke vragen en antwoorden*, vraag nr. 2079).

Figuur 60. Evolutie van het aantal vreemdelingen dat Belg is geworden (2000-2016) volgens het type procedure (2011-2015) (Bronnen: 2000-2010: Statistics Belgium; 2011-2015: RR en Naturalisatiecommissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, 2016 persartikelen)⁴¹⁷

Tabel 29. Toekennings- en verkrijgingswijzen van de Belgische nationaliteit, 2011-2016 (Bron: RE en Naturalisatiecommissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers)⁴¹⁸

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Toekenning van de nationaliteit						
Toekenning van de nationaliteit op grond van de nationaliteit van de vader of de moeder (art. 8)	492	680	758	859	853	-
Toekenning van de nationaliteit op grond van een adoptie (art. 9)	246	204	163	135	90	90
Toekenning op grond van de geboorte in België, geval van staatloosheid (art. 10)	6	12	11	16	6	17
Toekenning 3 ^{de} generatie (art. 11)	45	69	206	339	360	789
Toekenning 2 ^{de} generatie (art. 11bis)	176	174	108	4	8	9
Toekenning als gezamenlijk gevolg van een akte van verkrijging (art. 12)	6.322	9.583	10.024	5.427	7.681	9.052
Totaal van de toekenningen	7.287	10.722	11.270	6.780	8.998	-
Verkrijging van de nationaliteit						
Verkrijging door verklaring (art. 12bis)	14.434	14.479	11.020	8.840	12.224	17.560
Verkrijging door nationaliteitskeuze (art. 13-15)	46	92	54	11	6	14
Verkrijging door de vreemde echtgenoot van een Belg (art. 16)	6.478	6.937	3.866	109	66	87
Totaal van de verkrijgingen	20.958	21.508	14.940	8.960	12.296	17.661
Totaal van de naturalisaties (art. 19)	687	6.462	8.168	3.005	4.814	-
Andere nationaliteitswijzigingen (herkrijging en speciale gevallen)	202	221	189	139	130	97
Totaal van de vrijgegeven cijfers als antwoord op parlementaire vragen	29.134	38.913	34.567	18.884	26.238	-
Ter vergelijking, de cijfers van Statistics Belgium	29.786	38.612	34.801	18.714	27.071	

417 Wij beschouwen het cijfer voor 2016 als voorlopig, aangezien wij de definitieve bevestiging ervan door de diensten van het Rijksregister niet hebben gekregen.

418 De cijfers voor 2016 zijn afkomstig van antwoorden op parlementaire vragen. Wij hebben ervoor gekozen om geen cijfers te vermelden voor categorieën die problemen leken te stellen. Het betreft de nationaliteitswijzigingen uitgevoerd op grond van artikel 8 van het WBN en het totaal aantal naturalisaties. Voor 2016 schommelt het aantal naturalisaties immers naargelang van de bronnen: in het antwoord op de parlementaire vraag nr. 1638 wordt 3.505 vermeld, terwijl het volgens de cijfers die in de pers werden gepubliceerd om 2.117 gevallen zou gaan.

1.3. | De nieuwe Belgen, voornamelijk afkomstig uit derde landen

Aangezien wij geen gedetailleerde statistieken kunnen opmaken voor 2016 hernemen wij hier enkele belangrijke elementen die voor het jaar 2015 werden benadrukt⁴¹⁹.

- De Marokkaanse, Roemeense, Poolse, Italiaanse en Congolese nationaliteit zijn de vijf voornaamste nationaliteiten van herkomst van de nieuwe Belgen. Samen waren ze goed voor bijna 30% van alle nationaliteitswijzigingen die in 2015 werden geregistreerd. Er dient te worden opgemerkt dat het geheel van nieuwe Belgen voornamelijk afkomstig is uit derde landen.
- Voornamelijk de naturalisaties (onder de oude wetgeving) betroffen vaker onderdanen van derde landen dan EU-burgers. Wegens de wetwijziging en de impact ervan op de mogelijkheden om zich op de naturalisatieprocedure te beroepen, dreigen de verwervingen van de Belgische nationaliteit door onderdanen van derde landen in de komende jaren echter sterk te verminderen.

2. RECENTE EVOLUTIES

- De Belgische nationaliteit kan worden toegekend aan een kind dat in België is geboren wanneer zijn ouders vóór zijn twaalfde verjaardag een verklaring afleggen. Op het ogenblik van de verklaring moet aan twee voorwaarden zijn voldaan. Ten eerste moet minstens één van de ouders een verblijfsrecht van onbepaalde duur hebben. Ten tweede moeten de ouders hun "hoofdverblijf" minstens gedurende 10 jaar voorafgaand aan de verklaring⁴²⁰ in België hebben gehad. In 2016 heeft het Hof van Cassatie bevestigd dat dit "hoofdverblijf" gedurende 10 jaar vóór de hervorming van het Wetboek van Nationaliteit in 2012 niet moest gedekt zijn door een verblijfstitel⁴²¹. Een kind dat in België was geboren, kon dus zelfs Belg worden indien het "hoofdverblijf" van een van zijn ouders gedurende (een gedeelte van die) 10 jaar op een onwettig verblijf beruiste. Sindsdien wordt alleen een "hoofdverblijf" in aanmerking genomen dat overeenkomt met een inschrijving in een bevolkings- of vreemdelingenregister of in het wachtregister⁴²².

Heeft migratie een geslacht?

Over het algemeen hebben de nationaliteitswijzigingen gemiddeld iets vaker betrekking op vrouwen dan op mannen. Door de opname van strengere voorwaarden om de Belgische nationaliteit te verwerven (in het bijzonder inzake de arbeidsvoorwaarden en de sociale integratie) zou de hervorming van het WBN van 2012 wel eens een verschillende impact kunnen hebben naargelang het geslacht. De hervorming zou in het bijzonder minder gunstig kunnen zijn voor de vrouwen.

Behalve die toegangsvoorwaarden heeft ook de afschaffing van artikel 16 van het WBN (dat nationaliteitswijzigingen

door middel van een huwelijk toestond) tot gevolg dat vrouwen sterker worden getroffen dan mannen, aangezien zij voor de nationaliteitswijziging vaker dan mannen een beroep deden op die wettelijke bepaling.

Het aandeel vrouwen dat de nationaliteit heeft verworven via een van de verkrijgingsprocedures is gedaald van 55% in 2011 naar 50% in 2015. Eenmaal alle aanvragen tot nationaliteitswijziging die onder de oude wetgeving werden ingediend zullen zijn behandeld, kan worden verwacht dat het aandeel vrouwen van vreemde origine dat Belg wordt nog verder zal dalen.

⁴²⁰ Art. 11 §2 WBN (oud art. 11bis §1 WBN).

⁴²¹ Cass., 21 april 2016, C.14.0407.N, en conclusies van advocaat-generaal Van Ingelgem, http://jure.juridat.just.fgov.be/view_decision.html?justel=F-20160421-6&idxc_id=302185&lang=FR.

⁴²² Art. 1, §2, 1° WBN²².

⁴¹⁹ Zie *Migratie in cijfers en in rechten 2016*, p. 65.

- Volgens het Hof van Cassatie is er niet bij eender welke miskennis van een rechtsnorm sprake van bedrog. De toepassing van het rechtsbeginsel "fraus omnia corrumpit" veronderstelt het bestaan van bedrog, wat kwaadwilligheid, opzettelijke misleiding en oneerlijkheid met de bedoeling om te schaden of winst te behalen, inhoudt. De foutieve gedraging die erin bestaat dat geen gevolg werd gegeven aan een bevel om het grondgebied te verlaten, volstaat niet om te besluiten dat er sprake is van bedrog⁴²³. Het feit dat een voordeel wordt behaald, in dit geval de toekenning van de Belgische nationaliteit aan zijn kind, op grond van een periode van 10 jaar "hoofdverblijf" (zie hierboven), waarvan een gedeelte in onwettig verblijf, kan niet als bedrog worden beschouwd.
- Veroordelingen wegens inbreuken op de sociale wetgeving zijn altijd "gewichtige feiten eigen aan de persoon", waardoor het parket zich kan verzetten tegen het verkrijgen van de Belgische nationaliteit, terwijl inbreuken op de fiscale wetgeving enkel gelden wanneer ze worden begaan "met bedrieglijke opzet of met het oogmerk om te schaden"⁴²⁴. Volgens het Grondwettelijk Hof houdt dit verschil geen ongelijke behandeling in⁴²⁵. Het Hof voegt eraan toe dat in geval van strafrechtelijke veroordeling wegens sociale of fiscale fraude aan de rechter, in tegenstelling tot wat het geval is voor het parket, niet de vrijheid wordt gelaten om te oordelen of de feiten als "gewichtige feiten eigen aan de persoon" moeten worden beschouwd en dat hij bijgevolg de toekenning van de nationaliteit moet weigeren.

3. DE HINDERPALEN VOOR DE TOEGANG TOT DE BELGISCHE NATIONALITEIT

In 2016 werden enkele gevallen van personen die de Belgische nationaliteit gemakkelijk hadden kunnen verwerven zeer druk becommentarieerd⁴²⁶. Door die

423 Cass., 21 april 2016, C.14.0407.N, en conclusies van advocaat-generaal Van Ingelgem.

424 Art. 1, 4^e d), 8^e, 9^e en art. 15 §3 WBN.

425 Grondwettelijk Hof [GH], 2 juni 2016, nr. 85/2016.

426 Zie de werken van de parlementaire onderzoekscommissie "belast met het voeren van een onderzoek naar de omstandigheden die hebben geleid tot de adoptie en toepassing van de wet van 14 april 2011, met de diverse bepalingen met betrekking tot strafvermindering", onder andere "gelast een onderzoek in te stellen naar de wijze waarop de heren Patokh Chodiev en Alijan Ibragimov de Belgische nationaliteit hebben verkregen" (Doc K, nr. 2179/006).

enkele oude gevallen mogen de talrijke personen niet worden vergeten die tegenwoordig soms met aanzienlijke hinderpalen worden geconfronteerd om Belg te worden door middel van de procedure van nationaliteitsverklaring⁴²⁷. Via zijn permanentie en de informatie die werd ingezameld bij de actoren op het terrein⁴²⁸ heeft Myria kunnen vaststellen dat er zich talrijke problemen voordoen. Sommige van die problemen hebben te maken met bepaalde wettelijke voorwaarden die onevenredige gevolgen kunnen hebben, andere met betwistbare praktijken van sommige gemeenten en sommige parketten die de wet te restrictief interpreteren. Myria stelt meer bepaald vast dat sommige gemeenten zich niet beperken tot de rol die door de wet aan hen werd toevertrouwd en die er uitsluitend in bestaat om na te gaan of het dossier volledig is alvorens het wordt doorgestuurd naar het parket dat een advies moet uitbrengen. Wij gaan hieronder dieper in op enkele van de moeilijkheden die zich in de praktijk voordoen.

3.1. | Door de voorwaarde van de taalkennis worden talrijke analfabeten uitgesloten

Voor de meeste categorieën van personen die Belg willen worden, vereist de wet dat die personen bewijzen dat ze een van de landstalen beheersen, meer bepaald doordat ze onderwijs of een beroepsopleiding van 400 uren hebben gevolgd in België of bewijzen dat ze over een kennis van niveau A2 van het Europees referentiekader beschikken. Dit niveau houdt zowel een mondelinge als een schriftelijke kennis in. Bijgevolg sluit die vereiste personen uit die perfect Frans, Nederlands of Duits spreken en totaal geïntegreerd zijn, maar die niet kunnen lezen of schrijven omdat ze nooit naar school zijn geweest. Die personen moeten dan eerst een alfabetiseringscursus volgen, die moeilijk toegankelijk is wegens de lange wachtlijsten, alvorens ze toegang krijgen tot taallessen. Myria beveelt aan om in de wetgeving beoordelingsmodaliteiten van de taalkennis te voorzien die personen niet bestraffen omdat ze niet kunnen lezen en schrijven.

427 Deze analyse beperkt zich tot de procedure van nationaliteitsverklaring die wordt bedoeld in art. 12bis WBN.

428 Myria wenst alle medewerkers te bedanken die lid zijn van verenigingen en integratiecentra die dossiers met betrekking tot de Belgische nationaliteit behandelen en hebben deelgenomen aan de vergadering die door Myria in november 2016 werd georganiseerd.

Moeten mensen terug "naar school", zelfs indien ze nagenoeg hun hele leven in België hebben gewerkt?

Sinds de jaren '70 heeft de heer C. bijna zijn hele loopbaan lang in een Belgische fabriek gewerkt volgens een vrij harde arbeidsregeling (variabele uurregeling met soms een nachtshift). Hij is in 2013 gestopt met werken, maar heeft de pensioenleeftijd nog niet bereikt. Een periode waarin hij ononderbroken heeft gewerkt gedurende de 5 jaar voorafgaand aan zijn nationaliteitsaanvraag bewijst zijn taalkennis en zijn maatschappelijke integratie⁴²⁹. Aangezien de heer C. zijn nationaliteitsaanvraag niet heeft ingediend toen hij nog werkte, wordt dit werk door de wet niet meer als bewijs aanzien! Doordat hij zijn hele leven heeft gewerkt, heeft hij niet de kans gekregen om een diploma te behalen of een beroepsopleiding te volgen in België. De heer C. voelt zich vernederd wanneer hij bij de gemeente te horen krijgt dat hij "terug naar school" moet (om een inburgeringscursus te volgen), de enige manier voor hem om zijn "maatschappelijke integratie" te bewijzen en een taaltest af te leggen in een taal die hij al meer dan 40 jaar lang met zijn collega's, zijn familie en zijn vrienden spreekt. Hij vindt dit lastige eisen voor iemand die een groot deel van zijn leven een zwaar beroep heeft uitgeoefend in België en die Belg wenst te worden voor de pensioenleeftijd.

Myria is van oordeel dat een periode van vijf jaar ononderbroken werk personen moet vrijstellen van de verplichting om hun taalkennis te bewijzen, ongeacht wanneer dit werk werd uitgevoerd (en niet uitsluitend tijdens de periode die onmiddellijk voorafgaat aan de indiening van de aanvraag zoals tegenwoordig het geval is).

3.2. | Sommige parketten en politieambtenaren toetsen de taalbeheersing al te ijverig

Daarnaast worden aanvragers van de nationaliteit in sommige gerechtelijke arrondissementen door politieambtenaren ondervraagd over hun taalkennis zelfs nadat ze een getuigschrift hebben voorgelegd waaruit blijkt dat hun kennisniveau voldoende is.

Een taalexamen door de politie?

Mevrouw Z., die afkomstig is uit een Engelstalig land, heeft ter ondersteuning van haar nationaliteitsverklaring een getuigschrift ingediend waaruit blijkt dat ze niveau A2 heeft behaald voor het Nederlands. Mevrouw Z. werkt in de schoonmaaksector. Ze moet regelmatig zeer vroeg opstaan en heeft onderbroken arbeidstijden. Op verzoek van het parket gaan de politieambtenaren haar ondervragen na een lange werkdag. Het gesprek begint in het Nederlands en na een tijdje vraagt een van de politiebeambten haar of ze er de voorkeur zou aan geven om Engels te spreken. Aangezien ze moe is, aanvaardt mevrouw Z. dit voorstel graag en ze drukt zich inderdaad beter uit in haar moedertaal (het Engels) dan in het Nederlands dat ze op haar werk nagenoeg nooit spreekt. Enkele weken later krijgt ze van het parket een negatief advies voor haar nationaliteitsaanvraag dat gebaseerd is op het politieverslag waarin vermeld stond dat ze verplicht waren geweest om het gesprek in het Engels verder te zetten omdat de kandidate het Nederlands slecht begreep.

Die praktijk doet niet alleen vragen rijzen over het rationeel gebruik dat van de politiecapaciteiten wordt gemaakt, maar bovendien is deze werkwijze onwettig. Volgens de wet, en daar werd door het Hof van Beroep van Gent nogmaals op gewezen,⁴³⁰ volstaat het getuigschrift om de taalkennis te bewijzen en is het niet voorzien dat politieambtenaren geïmproviseerde toetsen van die kennis afnemen. Volgens Myria zijn de politieambtenaren

430 Hof van Beroep van Gent, 24 december 2015, nr. 2014/AR/1095, www.kruispuntmi.be/vreemdelingenrecht/rechtspraak.

niet in dezelfde mate gekwalificeerd als een leerkracht om de taalkennis van een vreemdeling volgens het Europees referentiekader te beoordelen.

3.3. | Werk: enkel de 5 jaar vóór de nationaliteitsaanvraag tellen

Sommige kandidaten⁴³¹ die de Belgische nationaliteit aanvragen nadat ze 5 jaar in het land hebben verbleven, moeten hun "economische participatie" bewijzen. Dit bewijs is geleverd wanneer iemand kan bewijzen dat hij 468 dagen heeft gewerkt tijdens de 5 jaar die voorafgaan aan de indiening van de aanvraag⁴³². Die beperking tot de laatste 5 jaar verbiedt de toegang tot de Belgische nationaliteit aan personen die zelfs langer dan 468 dagen voltijds hebben gewerkt, maar die meer dan 3 jaar voor de indiening van hun aanvraag hun werk hebben verloren. Bovendien leiden de – soms twijfelachtige – eisen van sommige gemeenten ertoe dat de indiening van de aanvraag vertraging oploopt en de referentieperiode van 5 jaar dus wordt verlaet. Myria is van oordeel dat die beperking onevenredige gevolgen heeft en zou moeten worden versoepeld.

Termijn verstreken als gevolg van een fout bij de gemeente

In juni 2016 voldeed Mr. A aan alle voorwaarden voor het verkrijgen van de Belgische nationaliteit na 5 jaar verblijf in België. Hij werkte een aantal jaren voordat hij ontslagen werd om economische redenen, en werkte in totaal 539 dagen tussen 2011 en 2016. De bediende van de stad maakte een fout in zijn verklaring van nationaliteit: het bestand werd geïntroduceerd in juni 2016 op basis van een verblijf van 10 jaar terwijl de heer A. slechts een verblijfsvergunning kreeg in 2010. Dit is verrassend, temeer daar dezelfde bediende, ambtenaar van de burgerlijke stand, de loonbrieven van de heer A. had ontvangen om de graad van diens "economische participatie" vast te stellen, dewelke na 5 jaar verblijf moet worden bewezen, en niet na 10 jaar. In oktober 2016 gaf het parket een negatief advies omdat de heer A. geen 10 jaar verblijf kon voorleggen. Maar door deze 4 verloren maanden na de fout van de stad bedroegen zijn gewerkte dagen slechts 468 omdat alleen de gewerkte uren in de 5 jaar voorafgaand aan de aanvraag in aanmerking worden genomen.

⁴³¹ Art. 12bis WBN.

⁴³² Art. 12bis, §1, 1° e) WBN.

3.4. | Sommige gemeenten zijn veeleisend wat de geldigheidsduur van de afschriften van geboorteakten betreft

De wet vereist dat elke kandidaat-aanvrager van de Belgische nationaliteit in principe een geboorteakte voorlegt. Terwijl de wet geen enkele tijdsbeperking oplegt voor de geldigheid van die akte, eisen sommige gemeenten dat de kandidaat een afschrift van een akte voorlegt die minder dan een welbepaalde periode vóór de indiening van de aanvraag werd uitgereikt (die periode schommelt naargelang de gemeente en soms naargelang het land van herkomst)⁴³³. Vaak moeten kandidaten terug naar hun geboorteland om een afschrift van een "recentere" geboorteakte aan te vragen, wat soms aanzienlijke kosten met zich meebrengt. Bovendien zou de tijd die deze stap in beslag neemt er eventueel kunnen voor zorgen dat niet aan de voorwaarde van economische participatie wordt voldaan, die enkel rekening houdt met de werkdagen die werden gepresteerd in de laatste vijf jaar voor de indiening van de aanvraag (waarvoor een geboorteakte vereist is).

3.5. | Vele gemeenten leven de wettelijke procedure niet na

Volgens de wet⁴³⁴ moet de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente enkel en alleen nagaan of de nationaliteitsverklaring "volledig" en "ontvankelijk" is, en wel binnen de 30 werkdagen na de indiening van de aanvraag. Indien dit niet het geval is, moet de gemeente de betrokken persoon een formulier sturen waarin wordt aangegeven welk document in zijn of haar verklaring ontbreekt. Die persoon heeft dan twee maanden de tijd om het dossier te vervolledigen. In de praktijk stelt Myria vast dat vele gemeenten geen ontvangstbevestiging afgeven wanneer iemand zijn aanvraag wil indienen en dat ze geen formulieren versturen om aan te geven welke documenten ontbreken. Die gemeenten beperken zich gewoon tot een weigering om aan het loket akte te nemen

⁴³³ Zo eist een bepaalde gemeente bijvoorbeeld een afschrift van een akte die minder dan een jaar of zelfs minder dan zes maanden voor de aanvraag werd uitgereikt, terwijl een andere gemeente een geldigheidsduur van twee jaar aanvaardt.

⁴³⁴ Art. 15 §1 WBN.

van een aanvraag zolang niet alle vereiste documenten werden voorgelegd. Sommige gemeenten weigeren zelfs om aanvragen die nochtans volledig zijn in ontvangst te nemen omdat sommige van de aangeleverde documenten niet conform zijn of onvoldoende bewijzen leveren voor bepaalde voorwaarden. Zo weigert een bepaalde gemeente bijvoorbeeld om beroepsopleidingen in aanmerking te nemen wanneer ze in het onderwijs voor "sociale promotie" werden gegeven. Myria merkt op dat die gemeenten hun bevoegdheden te buiten gaan. Het gaat hier immers niet om de volledigheid of de ontvankelijkheid van een dossier, maar om de interpretatie van een materiële voorwaarde, waarvoor het parket bevoegd is.

3.6. | Toegang van erkende vluchtelingen en EU-burgers tot de nationaliteit: rekening houden met het verblijf vanaf de indiening van de aanvraag

Sinds 2013 wordt het verblijf van erkende vluchtelingen tijdens de asielpprocedure, die soms verscheidene jaren kan aanslepen, niet meer in aanmerking genomen voor de berekening van de verblijfsduur (5 of 10 jaar) om een nationaliteitsverklaring in te dienen⁴³⁵. De toegang tot de Belgische nationaliteit wordt voor de erkende vluchtelingen op geen enkele manier meer vergemakkelijkt. Die situatie is in strijd met het declaratoire karakter van de status van vluchteling⁴³⁶ en met de Conventie van Genève die aan de verdragsluitende staten de verplichting oplegt om de toegang tot de nationaliteit van die groep voor zover mogelijk te vergemakkelijken⁴³⁷. Hetzelfde probleem

435 Het art. 4 van het KB van 14 januari 2013, dat de verblijfsdocumenten opsomt die in aanmerking worden genomen als bewijs van het wettelijk verblijf, vermeldt het attest van immatriculatie waarvan de asielzoekers houder zijn niet.

436 "Een persoon is vluchteling volgens de conventie van 1951, zodra hij voldoet aan de criteria zoals vermeld in de definitie. Deze situatie bestaat noodzakelijkerwijze voordat de status van vluchteling formeel wordt toegekend aan de betrokkene. Daarom is het toekennen van het statuut van vluchteling niet hetzelfde als het toewijzen van de kwaliteit van vluchteling; de erkenning stelt enkel deze kwaliteit vast. Een persoon wordt geen vluchteling omdat hij als zodanig wordt herkend, maar wordt als zodanig herkend omdat hij vluchteling is" (UNHCR-handboek over procedures en criteria voor het bepalen van de vluchtelingenstatus krachtens het verdrag van 1951 en het Protocol van 1967 betreffende de status van vluchtelingen, 1979, §28).

437 Art. 34 Verdrag van Genève van 1951 betreffende de status van vluchtelingen.

stelt zich voor EU-burgers en hun familieleden. De periode van het tijdelijk verblijf tijdens het onderzoek van hun aanvraag wordt om dezelfde redenen⁴³⁸ niet meegerekend. Het recht op verblijf bestaat nochtans op grond van hun recht op vrij verkeer zodra ze de aanvraag hebben ingediend. Bijgevolg zouden volgens Myria alle types van wettelijk verblijf (met inbegrip van die welke door een attest van immatriculatie, een bijlage 19 of 19ter zijn gedekt) moeten worden meegeteld in de berekening van het verblijf dat in aanmerking wordt genomen voor de bepaling van de duur van het wettelijk verblijf dat voorafgaat aan de nationaliteitsverklaring.

3.7. | Een soms willekeurige interpretatie van de "gewichtige feiten eigen aan de persoon" door de politiediensten

"Ze heeft onze levenswijze verworpen om deze over te nemen van haar man"

Mevrouw B. is in België geboren. Haar ouders zijn afkomstig uit een Zuid-Europees land en inmiddels overleden. Ze woont samen met haar Noord-Afrikaanse echtgenoot met wie ze vier kinderen heeft. Ze heeft maar weinig contact met haar broers, die haar gemengd huwelijk nooit hebben aanvaard. Sinds 2009 is ze verlamd en zit in een rolstoel. In 2013 wilde ze graag Belg worden, maar het parket verzette zich daartegen. Er zou namelijk sprake zijn van "gewichtige feiten eigen aan de persoon" omdat "de betrokkene geen deel lijkt te willen uitmaken van onze gemeenschap. Hoewel ze in België geboren is, heeft ze immers onze levenswijze afgewezen en die van haar echtgenoot overgenomen. Haar effectieve contacten met Belgen lijken nagenoeg onbestaande te zijn geworden, zelfs met haar familie. Wat haar burens betreft, moeten de politiediensten regelmatig ingrijpen bij geschillen". Dit advies was gebaseerd op

438 Het art. 4 van het bovenvermelde KB van 14 januari 2013 vermeldt de bijlage 19 of 19ter en het attest van immatriculatie niet. Het Hof van beroep van Antwerpen is dus van oordeel dat het wettig verblijf wordt pas na de aflevering van de E- of F-kaart berekend (arrest van 13 juni 2016, nr. 2015/AR/2593, www.vmc.be/hof-van-beroep-antwerpen-13-06-2016).

een politieverlag waarin vermeld was dat mevrouw B. "tot grote verbazing" van de wijkagent "nu een sluier en een djellaba draagt", dat "de hele decoratie van het interieur van haar huis ontleend is aan de islam". De politieagent voegde eraan toe: "gezien (haar) afhankelijkheid wegens haar handicap, veronderstellen wij dat zij geen andere keuze heeft dan haar echtgenoot te gehoorzamen (geen ouders meer, spreken (sic) niet meer met haar broers".

Dankzij het doeltreffende ingrijpen van Unia en van de referentiepolitieambtenaar voor "discriminatie" van de betrokken politiezone, is mevrouw uiteindelijk Belg kunnen worden nadat ze een nieuwe aanvraag had ingediend, wat bijkomende kosten met zich heeft meegebracht. De "conflicten" met de buurt hadden in werkelijkheid betrekking op een klacht die door mevrouw B. tegen haar buurvrouw was ingediend wegens racistische uitlatingen tegen haar en haar kinderen.

Myria beveelt aan dat in de regelgeving duidelijk wordt bepaald dat de rechtmatige uitoefening van een grondrecht nooit als een "gewichtig feit eigen aan de persoon" mag worden beschouwd dat de verkrijging van de Belgische nationaliteit in de weg staat.

4. AANBEVELINGEN

Myria beveelt aan:

- om in de wetgeving beoordelingsmodaliteiten van de taalkennis te voorzien die aangepast zijn aan een ongeletterd publiek (mondelijke test door gekwalificeerde beoordelaars);
- dat de gemeenten bij elke nationaliteitsverklaring systematisch een ontvangstbewijs zouden overhandigen en hun onderzoek zouden beperken tot een controle van de volledigheid van het dossier zonder voorwaarden toe te voegen die in de regelgeving niet zijn vastgelegd, meer bepaald wat de geboorteakten betreft;
- dat een periode van 5 jaar ononderbroken werk de betrokken personen zou vrijstellen van de verplichting om hun taalkennis te bewijzen, ongeacht wanneer dit werk werd uitgevoerd (en niet uitsluitend tijdens de periode die onmiddellijk voorafgaat aan de indiening van de aanvraag zoals tegenwoordig het geval is).
- om alle types van wettelijk verblijf (met inbegrip van die welke door een attest van immatriculatie, een bijlage 19 of 19ter zijn gedekt) op te nemen in de berekening van het verblijf dat in aanmerking wordt genomen voor de bepaling van de duur van het wettelijk verblijf voorafgaand aan de nationaliteitsverklaring en daartoe artikel 4 van het KB van 14 januari 2013 te wijzigen;
- om rekening te houden met een "economische participatie" van 468 dagen werk, zonder die te beperken tot de 5 jaar voorafgaand aan de aanvraag;
- dat in de regelgeving duidelijk zou worden bepaald dat de rechtmatige uitoefening van een grondrecht nooit als een "gewichtig feit eigen aan de persoon" mag worden beschouwd dat de verkrijging van de Belgische nationaliteit in de weg staat.